

HANDBUCH DER DEUTSCHEN VOGELKUNDE

Im Auftrag der Deutschen Ornithologischen Gesellschaft

HERAUSGEGEBEN VON

GÜNTHER NIETHAMMER

BAND I: PASSERES

MIT 1 FARBTAFEL UND 69 ABBILDUNGEN

MITARBEITER:

L. v. BOXBERGER · H. DATHE · Wd. EICHLER
H. HILDEBRANDT · H. KUMMERLÖWE · H. SICK
E. STRESEMANN

AKADEMISCHE VERLAGSGESELLSCHAFT M. B. H.

LEIPZIG 1937

Inhalt des 1. Bandes.

	Seite
Zur Einführung	III
Vorwort	V
Schrifttum	XVI
Systematik	XX
Beschreibung	XXI
Maße	XXIII
Ordnung <i>Passeres</i> , Unterordnung <i>Oscines</i>	1
Familie <i>Corvidae</i>	2
Gattung <i>Corvus</i>	2
<i>Corvus corax corax</i>	2
„ <i>corone corone</i>	5
„ <i>corone cornix</i>	9
„ <i>frugilegus frugilegus</i>	12
Gattung <i>Coloeus</i>	16
<i>Coloeus monedula monedula</i>	16
„ „ <i>spermologus</i>	16
„ „ <i>soemmeringii</i>	20
Gattung <i>Pica</i>	21
<i>Pica pica pica</i>	21
Gattung <i>Nucifraga</i>	23
<i>Nucifraga caryocatactes caryocatactes</i>	23
„ „ <i>macrorhynchos</i>	27
Gattung <i>Garrulus</i>	29
<i>Garrulus glandarius glandarius</i>	29
Gattung <i>Pyrrhocorax</i>	32
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax erythrorhamphus</i>	32
„ <i>graculus graculus</i>	34
Familie <i>Sturnidae</i>	35
Gattung <i>Sturnus</i>	35
<i>Sturnus vulgaris vulgaris</i>	35
Gattung <i>Pastor</i>	40
<i>Pastor roseus</i>	40
Familie <i>Oriolidae</i>	41
Gattung <i>Oriolus</i>	41
<i>Oriolus oriolus oriolus</i>	41
Familie <i>Fringillidae</i>	44
Gattung <i>Coccothraustes</i>	45
<i>Coccothraustes coccothraustes coccothraustes</i>	45

	Seite
Gattung <i>Chloris</i>	48
<i>Chloris chloris chloris</i>	48
Gattung <i>Carduelis</i>	50
<i>Carduelis carduelis carduelis</i>	51
„ <i>spinus</i>	53
„ <i>cannabina cannabina</i>	56
„ <i>flavivirostris flavivirostris</i>	59
„ <i>flammea flammea</i>	61
„ „ <i>holboelli</i>	63
„ „ <i>rostrata</i>	64
„ „ <i>cabaret</i>	64
„ „ <i>exilipes</i>	66
„ <i>citrinella citrinella</i>	67
Gattung <i>Serinus</i>	68
<i>Serinus canaria serinus</i>	69
Gattung <i>Pyrrhula</i>	72
<i>Pyrrhula pyrrhula pyrrhula</i>	72
„ „ <i>minor</i>	72
„ „ <i>germanica</i>	72
Gattung <i>Carpodacus</i>	77
<i>Carpodacus erythrinus erythrinus</i>	77
Gattung <i>Pinicola</i>	79
<i>Pinicola enucleator enucleator</i>	79
Gattung <i>Loxia</i>	81
<i>Loxia curvirostra curvirostra</i>	81
„ <i>pytyopsittacus pytyopsittacus</i>	86
„ <i>leucoptera bifasciata</i>	87
Gattung <i>Fringilla</i>	89
<i>Fringilla coelebs coelebs</i>	89
„ <i>montifringilla</i>	94
Gattung <i>Montifringilla</i>	96
<i>Montifringilla nivalis nivalis</i>	96
Gattung <i>Petronia</i>	98
<i>Petronia petronia petronia</i>	99
Gattung <i>Passer</i>	103
<i>Passer domesticus domesticus</i>	103
„ <i>montanus montanus</i>	108
Gattung <i>Emberiza</i>	112
<i>Emberiza calandra calandra</i>	114
„ <i>citrinella citrinella</i>	117
„ <i>leucocephala leucocephala</i>	121
„ <i>melanocephala</i>	122
„ <i>icterica</i>	123
„ <i>aureola aureola</i>	124
„ <i>cirhus</i>	125
„ <i>spodocephala oligozanitha</i>	128
„ <i>hortulana</i>	129
„ <i>cia cia</i>	133
„ <i>rustica rustica</i>	136

	Seite
<i>Emberiza pusilla</i>	137
„ <i>schoeniclus schoeniclus</i>	138
„ „ <i>septentrionalis</i>	141
„ „ <i>harterti</i>	142
Gattung <i>Calcarius</i>	142
<i>Calcarius lapponicus lapponicus</i>	143
Gattung <i>Plectrophenax</i>	144
<i>Plectrophenax nivalis nivalis</i>	145
Familie <i>Alaudidae</i>	146
Gattung <i>Melanocorypha</i>	147
<i>Melanocorypha calandra calandra</i>	147
„ <i>leucoptera</i>	148
„ <i>yeltoniensis</i>	149
Gattung <i>Calandrella</i>	150
<i>Calandrella brachydactyla brachydactyla</i>	151
„ <i>rufescens heinei</i>	152
Gattung <i>Galerida</i>	152
<i>Galerida cristata cristata</i>	153
Gattung <i>Lullula</i>	157
<i>Lullula arborea arborea</i>	157
Gattung <i>Alauda</i>	160
<i>Alauda arvensis arvensis</i>	160
Gattung <i>Eremophila</i>	163
<i>Eremophila alpestris flava</i>	163
Familie <i>Motacillidae</i>	165
Gattung <i>Anthus</i>	165
<i>Anthus richardi richardi</i>	166
„ <i>campestris campestris</i>	167
„ <i>trivialis trivialis</i>	171
„ <i>pratensis</i>	175
„ <i>cervinus</i>	176
„ <i>spinoletta spinoletta</i>	178
„ „ <i>rubescens</i>	180
„ „ <i>petrosus</i>	181
„ „ <i>littoralis</i>	182
Gattung <i>Motacilla</i>	182
<i>Motacilla flava flava</i>	183
„ „ <i>beema</i>	186
„ „ <i>thunbergi</i>	186
„ „ <i>rayi</i>	187
„ „ <i>feldegg</i>	188
„ <i>citreola</i> subsp.	189
„ <i>cinerea cinerea</i>	190
„ <i>alba alba</i>	194
„ „ <i>yarrellii</i>	197
Familie <i>Mniotiltidae</i>	198
Gattung <i>Dendroica</i>	198
<i>Dendroica virens</i>	198
Familie <i>Certhiidae</i>	199

	Seite
Gattung <i>Certhia</i>	199
<i>Certhia familiaris familiaris</i>	200
" " <i>macrodactyla</i>	200
" " <i>brachydactyla brachydactyla</i>	204
" " <i>megarhynchos</i>	204
Gattung <i>Tichodroma</i>	206
<i>Tichodroma muraria</i>	206
Familie <i>Sittidae</i>	208
Gattung <i>Sitta</i>	208
<i>Sitta europaea caesia</i>	209
" " <i>homeyeri</i>	213
Familie <i>Paridae</i>	213
Gattung <i>Parus</i>	214
<i>Parus major major</i>	214
" <i>caeruleus caeruleus</i>	218
" <i>cyanus cyanus</i>	220
" " <i>tianschanicus</i>	222
" <i>ater ater</i>	222
" <i>cristatus cristatus</i>	225
" " <i>mitratus</i>	225
" <i>palustris palustris</i>	228
" <i>atricapillus salicarius</i>	231
" " <i>rhenanus</i>	231
" " <i>montanus</i>	231
Gattung <i>Aegithalos</i>	234
<i>Aegithalos caudatus caudatus</i>	234
" " <i>europaeus</i>	234
Gattung <i>Remiz</i>	238
<i>Remiz pendulinus pendulinus</i>	239
Gattung <i>Panurus</i>	244
<i>Panurus biarmicus biarmicus</i>	244
Gattung <i>Regulus</i>	248
<i>Regulus regulus regulus</i>	248
" <i>ignicapillus ignicapillus</i>	251
Familie <i>Lanidae</i>	252
Gattung <i>Lanius</i>	252
<i>Lanius minor</i>	253
" <i>excubitor excubitor</i>	256
" " <i>homeyeri</i>	260
" <i>senator senator</i>	261
" <i>collurio collurio</i>	264
" " <i>isabellinus</i>	269
Familie <i>Bombycillidae</i>	270
Gattung <i>Bombycilla</i>	270
<i>Bombycilla garrulus garrulus</i>	270
Familie <i>Muscicapidae</i>	273
Unterfamilie <i>Muscicapinae</i>	274
Gattung <i>Muscicapa</i>	274
<i>Muscicapa striata striata</i>	274

	Seite
<i>Muscicapa hypoleuca hypoleuca</i>	277
„ <i>albicollis albicollis</i>	281
„ <i>parva parva</i>	283
Unterfamilie <i>Sylviinae</i>	286
Gattung <i>Phylloscopus</i>	286
<i>Phylloscopus collybita</i>	287
„ „ <i>abietinus</i>	287
„ „ <i>fulvescens</i>	290
„ <i>trochilus fitis</i>	291
„ „ <i>acredula</i>	291
„ „ <i>eversmanni</i>	291
„ <i>trochiloides viridanus</i>	294
„ „ <i>nitidus</i>	297
„ <i>bonelli bonelli</i>	297
„ <i>sibilatrix</i>	300
„ <i>borealis borealis</i>	303
„ <i>inornatus inornatus</i>	304
„ <i>proregulus proregulus</i>	306
Gattung <i>Herbivocula</i>	307
<i>Herbivocula schwarzi</i>	307
Gattung <i>Locustella</i>	307
<i>Locustella fluviatilis</i>	307
„ <i>luscinioides luscinioides</i>	310
„ <i>certhiola certhiola</i>	313
„ <i>naevia naevia</i>	314
„ <i>lanceolata</i>	316
Gattung <i>Acrocephalus</i>	317
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	317
„ <i>paludicola</i>	321
„ <i>arundinaceus arundinaceus</i>	323
„ <i>scirpaceus scirpaceus</i>	327
„ <i>palustris</i>	329
„ <i>agricola agricola</i>	332
Gattung <i>Hippolais</i>	332
<i>Hippolais icterina icterina</i>	333
„ <i>polyglotta</i>	335
„ <i>pallida elaeica</i>	336
„ <i>caligata</i>	336
Gattung <i>Sylvia</i>	337
<i>Sylvia nisoria</i>	337
„ <i>hortensis hortensis</i>	340
„ <i>borin</i>	341
„ <i>atricapilla atricapilla</i>	344
„ <i>communis communis</i>	347
„ <i>curruca curruca</i>	350
Unterfamilie <i>Turdinae</i>	352
Gattung <i>Erythropygia</i>	352
<i>Erythropygia galactotes familiaris</i>	352
Gattung <i>Turdus</i>	353

	Seite
<i>Turdus dauma aureus</i>	355
„ <i>sibiricus sibiricus</i>	356
„ <i>pilaris</i>	357
„ <i>viscivorus viscivorus</i>	361
„ <i>ericetorum philomelos</i>	365
„ <i>musicus musicus</i>	369
„ <i>obscurus</i>	371
„ <i>naumanni naumanni</i>	372
„ „ <i>eunomus</i>	373
„ <i>ruficollis ruficollis</i>	374
„ „ <i>atroregularis</i>	375
„ <i>unicolor</i>	375
„ <i>torquatus torquatus</i>	376
„ „ <i>alpestris</i>	377
„ <i>merula merula</i>	380
„ <i>migratorius migratorius</i>	385
„ <i>ustulatus swainsoni</i>	386
„ <i>guttatus saxoni</i>	386
Gattung <i>Monticola</i>	387
<i>Monticola saxatilis</i>	387
Gattung <i>Oenanthe</i>	390
<i>Oenanthe oenanthe oenanthe</i>	391
„ „ <i>leucorrhoea</i>	394
„ „ <i>schöleri</i>	394
„ <i>deserti atroregularis</i>	395
„ <i>hispanica hispanica</i>	396
„ <i>pleschanka pleschanka</i>	398
Gattung <i>Saxicola</i>	399
<i>Saxicola rubetra</i>	399
„ <i>torquata rubicola</i>	402
Gattung <i>Phoenicurus</i>	405
<i>Phoenicurus phoenicurus phoenicurus</i>	406
„ <i>ochruros gibraltariensis</i>	409
Gattung <i>Luscinia</i>	413
<i>Luscinia megarhynchos megarhynchos</i>	414
„ <i>luscinia</i>	417
„ <i>svecica svecica</i>	421
„ „ <i>cyaneola</i>	423
Gattung <i>Erithacus</i>	425
<i>Erithacus rubecula rubecula</i>	425
Familie <i>Prunellidae</i>	429
Gattung <i>Prunella</i>	429
<i>Prunella collaris collaris</i>	429
„ <i>modularis modularis</i>	431
Familie <i>Troglodytidae</i>	435
Gattung <i>Troglodytes</i>	435
<i>Troglodytes troglodytes troglodytes</i>	435
Familie <i>Mimidae</i>	438
Gattung <i>Dumetella</i>	438

	Seite
<i>Dumetella carolinensis</i>	438
Familie <i>Cinclidae</i>	439
Gattung <i>Cinclus</i>	439
<i>Cinclus cinclus cinclus</i>	439
„ „ <i>aquaticus</i>	439
„ „ <i>meridionalis</i>	443
Familie <i>Hirundinidae</i>	443
Gattung <i>Hirundo</i>	443
<i>Hirundo rustica rustica</i>	444
„ <i>daurica rufula</i>	450
Gattung <i>Delichon</i>	451
<i>Delichon urbica urbica</i>	451
Gattung <i>Riparia</i>	455
<i>Riparia riparia riparia</i>	455
„ <i>rupestris rupestris</i>	459
Index	462